

БІЛЬЯРД, ЯК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ВИД СПОРТУ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОЛІМПІЙСЬКОГО ВИЗНАННЯ

Вряшник Г.І., Івченко К.М., Івченко О.М.

Український державний університет науки і технологій,

Україна, м. Дніпро, basket.ivchenko@gmail.com

Анотація. У статті розглядається більярд як інтелектуальний вид спорту, що гармонізує фізичну силу, здібність стратегічно мислити, перевірку на психологічну витривалість та філігранну влучність. Окреслено цікаву історичну ретроспективу розвитку різноманітних видів більярду, кожен з яких приваблює різні соціальні верстви. Висвітлено деякі з основних факторів, які перешкоджають включенню більярду до програми Олімпійських ігор.

Ключові слова: більярд, спорт, історія більярду, стратегія, неолімпійські види спорту.

Вступ. Більярд традиційно вважається інтелектуальним видом спорту, проте він потребує не лише високої розумової активності, а й значних фізичних проявів. Маючи багатовікову історію і широку міжнародну аудиторію, цей вид спорту залишається затребуваним у багатьох країнах світу. Проте, незважаючи на свою популярність та культурну новизну, більярд досі не включений до переліку Олімпійських дисциплін.

Мета дослідження – комплексний аналіз різних аспектів розвитку більярду, дослідження його історії еволюції та прояв ключових факторів, які перешкоджають включенню до олімпійської програми.

Результати дослідження та їх обговорення. Сучасні дослідження підтверджують стійке зростання популярності більярду, особливо у країнах Азії, де гра ефективно сприяє розвитку когнітивних здібностей та

технологічного мислення. Аналіз наукових джерел сприяє виявленню головних перешкод на шляху включення більярду до програми Олімпійських ігор, а саме: нерівномірна популярність ігор у різних регіонах світу, різноманітність дисциплін та складність структури міжнародного управління, а також необхідність підвищення ефективності змагань [2].

Більярд є унікальним поєднанням високої точності рухів, що вимагають логічного і стратегічного мислення. Від гравця вимагається повний контроль над силою та траєкторією удару, а також уміння передбачати не лише власні ходи, а й можливі дії суперника. Для успіху гри необхідне планування на кілька кроків уперед, що базується на аналізі поточних позицій на більярдному столі. Тривалі матчі вимагають від гравців фізичної витривалості, стабільної стійкості та психологічної витривалості, які вміють долати відповідний рівень стресу. Турніри з більярду проводяться практично у всіх країнах, охоплюючи як аматорський, так і професійний рівень. Міжнародні федерації встановлюють стандарти і правила, що діють на чемпіонатах світу. Більш широкий спектр дисциплін – таких як пул, снукер, карамболь та інші – забезпечує зростання інтересу до гри та її популярності [1, 3].

Перші задокументовані згадки про більярд сягають XV століття і відносяться до Франції, де гра проводилася на відкритому просторі і нагадувала крокет: гравці використовували кий для переміщення куль трав'яним покриттям. Протягом деякого часу, у відповідь на кліматичні умови, більярд був перенесений до приміщень, де гра проводилася на столах, покритих зеленим сукном, що імітують траву. Вже XVII столітті більярд набув популярності серед представників аристократії [2, 4].

Зростаюча популярність сприяє розробці та стандартизації правил, обладнання та ігор. У XVIII–XIX століттях було уніфіковано параметри столів, куль та кий, з'явилися перші професійні клуби та гравці. У XIX столітті більярд набув широкого поширення в США, де з'явилися нові

дисципліни, зокрема пул. У ХХ столітті більярд остаточно утвердився як міжнародний вид спорту з професійними турнірами та чемпіонатами світу, на яких демонструвався високий рівень майстерності.

На території України більярд розпочав свій розквіт із ХVІІІ століття, коли з'явилися перші столи в салонах та офіцерських клубах. Вже в ХІХ столітті в країні з'явилися професійні гравці, які зробили значний внесок у розвиток більярду як на національному, так і на вільному рівні, формуючи нову техніку і тактику гри [1, 5].

Нині більярд в Україні асоціюється з безліччю форм ігрових автоматів і більярдних клубів де проводяться змагання. Українські спортсмени успішно займають лідируючі позиції на світовій арені. Серед найвідоміших – Яна Сергіївна Василюва, бронзовий призер чемпіонату світу серед юніорів (2019), та Віталій Іванович Пацура – наймолодший в історії чемпіон Європи з пулу серед чоловіків. Тож більярд залишається значним елементом культурного і суспільного життя українців [2, 5].

Інтеграція в олімпійську програму є логічним та обґрунтованим кроком, що відповідає сучасним тенденціям розвитку глобального спортивного руху до якого належить: відповідність вимогам Міжнародного олімпійського комітету (МОК). Адже згідно з основними критеріями МОК, вид спорту має: мати міжнародну поширеність; володіти єдиними правилами та організаційною структурою; забезпечувати геобаланс; сприяти розвитку спорту серед молоді.

Слід відмітити, що більярд відповідає всім вищезгаданим вимогам, а саме: створено Федерації з різних дисциплін (пул, снукер, карамболь), охоплено понад 120 країн світу, створюються об'єднання (наприклад, WCBS), що координують дисциплінарну роботу та уніфікують правила, також жінки приймають активну участь у міжнародних турнірах і чемпіонатах. Більярд активно розвивається серед молоді і студентів, у тому числі в рамках університетських ліг та молодіжних змагань. Це підтверджує його організованість і готовність до створення олімпійської

моделі.

Тож більярд може бути включеним до олімпійської програми на початковому етапі у вигляді демонстраційного виду спорту, що дозволить провести суспільну апробацію.

Висновки. Тож більярд має всі атрибути якостей для визнання його олімпійським видом спорту: глобальна популярність, єдині правила, географічне та вікове охоплення, багата історія, розвинена інфраструктура та дотримання принципів чесної та інтелектуально-напруженої змагальної боротьби. Його включення до олімпійської програми було б логічним продовженням політики розширення дисципліни, що відображає інтереси сучасних уболівальників та спортсменів у всьому світі.

Список джерел інформації:

1 Нагорна, В. О., Митько, А. О., Невокшенов, Д. Ю., & Денисюк, Я. В. (2021). Більярдний спорт: навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл. *Міністерство молоді та спорту України. Федерація спортивного більярду України*. Київ.

2 Нагорна, В. О. (2008). Побудова рекреаційних занять з пул-більярду для осіб зрілого віку: дис. ...канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення, Київ, НУФВСУ.

3 Уроки игры в Пул для продолжающих: [с чемпионом мира Ральфом Эккером: фильм]: в 2 ч., Ч. 3, 4. – [б. г.]: [ООО "АМ Групп"; СПД Іллічов В. В.], 2006. – 1DVD. Відеозапис: Оптичний д. . – Лист Міністерства культури і туризму №747/9-2/26-06 від 20.11.2006 р.

4 Borysova, O., Nagorna, V., Mytko, A., Peretyatyko, A., & Polishchuk, L. (2020). The influence of sexual dimorphism on the choice of tactical decision in the playing situation in individual sports. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*, Supplement issue 1, Art 42, 308-311.

5 Федерація спортивного більярду України (ФСБУ). Retrieved from <http://www.billiard.net.ua>